

Pasijonke.

Sedem cvetov sestri Pavli na grob.

Pasijonk uvod.

asijonke cveto na jugu. Bel cvet imajo; sredi je pet prašnikov — pet žeblicev iz Kristusovih ran.

A jaz ne mislim na tiste.

Jaz mislim na tiste pasijonke, ki na celem svetu nikjer ne cveto; na tiste, ki imajo velik rdeč cvet — kakor srčna kri. Kakor srčna kri —

Te pasijonke rastejo v srcih, ki so polna bridkosti, žalosti in trpljenja; zato se imenujejo pasijonke — rože trpljenja.

Iz trpljenjapolnega srca rastejo in se ljubeče in tesno ovijajo okrog njega. Iz stebelc pa poženo dolgi, črni trni, ki se zasade v srce, da zakrvavi.

Čim večja je ljubezen, tem večje je trpljenje; in čim večje je trpljenje, tem močnejše poženo pasijonke, tem tesneje se ovijajo okrog srca in iztisnejo kri.

Pač so že od vekov stare — pasijonke, rože trpljenja. A v vsakem srcu zacveto nanovo.

Najlepše so zacvetele v srcu Matere žalosti, ko je šla za Sinom po krvavi poti na Kalvarijo. In ko je stala pod križem in videla Sinovo prebodeno stran, so se ji v srcu visoko dvignile pasijonke. Tesno so se ji ovile okrog srca, da so ga trni prebodli skozinskoz.

Od takrat cveto pasijonke najlepše v materinem srcu. Najdaljše in najostreje trne imajo — zato tudi najbolj rdeče cvetove.

Mnogo sem jih že videl — tako lepo krvavordeče cvetočih. Kakor vrtnice so bile — z naširoko odprtimi cvetovi.

Mnogo jih je pognalo že tudi v mojem srcu. Lepe cvetove imajo, široke in krvavordeče, z dolgimi trni se mi ovijajo okrog srca. Ker sem mnogo ljubil, sem tudi mnogo trpel: zato so tudi pasijonke pognale tako visoko in lepo.

In ko sem pisal tole povest, so se pasijonke v mojem srcu močno razcvetele — kakor da bi padla nanje rosa v solnčnem jutru. Padale so mi solze v srce in so jih orosile — —

Teh sedem cvetov nepozabni na grob! Pognali so mi iz srca v bridkih, težkih urah in v spominu nate, predragá sestra! — —

Pasijonk prvi cvet.

Mihec in Barbika sta šla s hribov v dolino. Matí je stala na pragu in jima še naročevala, naj se pri procesiji lepo vedeta. Bil je praznik sv. Rešnjega Telesa.

Nestrpnost pa je že prestavljala korak, ko so ušesa še lovila naročilo.

Oba sta nesla v rokah šopke gorskih rož. Barbika se je smehljala, v Mihčevih očeh je žarel praznik. Ko se je pretrgal prvi grm ob strmem kolovozu, se je daleč doli pod njima zasmejala dolina.

Mihec je obstal.

»Ali ti vidiš mlaje?« je vprašal.

Barbika je zasenčila z roko oči.

»Vidim! Še vence vidim, ki so oviti okrog njih. To bo lepo!

Najlepše rože bova imela midva pri procesiji, Barbika. Take ne rastejo v dolini. Vsi naju bodo gledali!«

Potopila sta se zopet v grmovje in se med potjo pogovarjala.

»Mihec, misliš, da moje obleke ne bodo gledali? Ko je pa tako lepa — nova in rdeče rožasta!«

Ogledovala se je okroginokrog in je gladila gube svoje nove obleke.

»Čevlje sem ti tudi lepo počrnil, lepše kot sebi,« je rekel Mihec in je pogledal sestro v obraz. Samo smeh ji je objemal mala usta in nič mu ni odgovorila. Mihec je poiskal njenih oči in je videl ljubezen v njih.

»Vsi naju bodo gledali!« je tiho ponovila Barbika.

Nato sta hitela brez besed. Ko se je Mihec čez čas ozrl na Barbiko, je videl, da ji žari ves obraz.

»Zakaj se pa smeješ?« jo je vprašal.

»Tako sem vesela! Mihec, nobena ne bo imela lepše obleke kot jaz. Oh — kar vse po rožah diši!«

Iz doline jima je prišlo naproti zvonjenje. Potrkalo je na praznik v njunih srcih, ju prijelo za roko, šlo z njima in jima celo pot božalo dušo in srce. Vsa vesela sta prišla v dolino pred cerkev in sta utonila v množici.

Mihec je peljal Barbiko do šolarjev.

»Med nje se pomešaj, jaz grem nazaj k fantom. Po procesiji me pa počakaj! In rože potrosi!«

Pustil jo je samo. Barbika je osupnila. Pred seboj je videla dolgo vrsto deklic, ki so bile vse gologlave, razpletenih lās; na glavah so se jim tresli venčki, bele obleke so blestele v solncu; do komolcev so krasile rokavice vse roke, okrog belih oblek so se rdeče in modro vili svileni pasovi.

Barbiko so sprejele s posmehom. Ona pa je povescila oči in pogledala na svojo obleko, na rdeče rože po njej. Tisti hip se ji je zazdela revna, vsa gorjanska.

»V kakšni obleki pa prideš!« je zaslišala nekoga poleg sebe.

»In brez venca! Poglejte jo — v ruti je prišla!«

»Hi, hi, v ruti pride!«

»Kako ima tudi nerodne čevlje!«

»Čisto hribovske!«

»Nazaj naj gre! Zadnja!«

Ko se je procesija premaknila, so jo začele deklice odrivati. Šle so po dve in dve, Barbika je pa ostala sama in je šla zadnja za njimi.

Imela je solzne oči in je z rokami pritiskala šopek k licu in na usta. In ko je skozi solze strmela na solnčno cesto in na obsijane vrtove, se ji je zdelo, kakor da bi bilo solnce pregrnjeno s črno ruto. Vsa svetloba je bila slaba, mlačna. Tudi zvonovi so peli žalostno. Pesmi, ki so z rokami segale proti nebu, so se ob Barbiki plazile po tleh. Ko je procesija obstajala pri znamenjih in so deklice trosile cvetje, je Barbika svoje gorske rože še tesneje pritisnila k sebi in jih ni trosila. Ko je pa prišla procesija po polju okrog in se vrnila v cerkev, je bil Barbikin šopek še vedno cel.

V cerkvi se je stisnila k zadnji klopi in izpod rute pogledala okrog. Mihec je klečal na moški strani in ji je prikimal. Poizkušala se mu je nasmehniti, pa ji je nova solza omočila rože lic.

»Zakaj pa rož nisi potrosila?« jo je vprašal Mihec zunaj.

Barbika je dvignila k njemu solzne oči.

»Mihec, vse so rekle, da moja obleka ni lepa. In odrivale so me. Zadnja sem šla in čisto sama. Pa tudi rož nisem hotela potrositi. One so imele vse drugačne, Mihec — in iz košaric so jih trosile!«

Zakrila si je z roko oči in je zajokala.

»Kar tiho bodi, Barbika! Tudi iz mojega klobuka so se fantje norčevali, ker ima zeleno vrstico okrog in zelene cofke. Dejali so, da je gorganski in hribovski. Užaljen sem bil, da bi jih bil kar udaril. Kakor da bi jaz ne smel imeti drugačnega klobuka!«

»Mihec, kajne, pa je moja obleka vendarle lepa? Šolarice nič ne vedo —«

Pogledala je Mihca, kaj poreče. Mihec je občutil vprašanje njenih oči in je prikimal.

»Seveda je — saj je nova!«

»Tudi tvoj klobuček je zelo lep, Mihec.«

Postala sta žalostna in sta molče šla po ozki poti v gore. Nad njima je žarelo solnčno nebo. Mihec in Barbika pa nista čutila solnca. V grmovju so žvrgoleti ptiči, izpod vej so dehtele tihe hribovske rože. Mihec in Barbika sta šla povešenih glav mimo. Barbika je stiskala v naročju rože, jih gladila z roko in popravljala cvetove, ki so veneli.

»Ubožice!« je vzdihnila.

Tedaj je Mihec potisnil klobuk čisto na oči, pogledal Barbiko in izpregovoril:

»Barbika, jaz sem zelo žalosten. Kaj se bodo smejali najini obleki! Kakor da bi jaz ne mogel imeti drugačnega klobuka! Pa ga bom imel, Barbika, vidiš, nalašč ga bom imel!«

Mahal je z roko po vejah ob poti, da so odletavali listi. In je nadaljeval:

»K stricu se bom šel učiti za sodarja, pa bom tudi jaz postal bolj gosposki. Ne bom več pasel v gorah!«

Barbika je uprla prošnjo svojih oči vanj.

»Oh, Mihec, nikar no od doma!«

»Bom šel, sem rekel — pa bom šel! Ko so prišli o Veliki noči stric v gore k nam vprašat po meni, nisem hotel iti. Sedaj pa pojdem!«

Barbika je vsa prestrašena dvignila glavo.

»Nikari ne hodi, Mihec! Saj je doma tudi lepo.«

»Doli je pa lepše! Šel bom in bom nosil lepo obleko in ko kaj prislužim, jo prinesem tudi tebi.«

»Mihec, jaz imam vseeno rada svojo obleko. Tudi tvoj klobuček je lep. Kar doma ostani!«

Govorila je tiho in prav otročje. Mihec pa je gredoč lomil veje od grmovja, trgäl liste z njih in jih metal proč.

»Meni bo pa dolgčas po tebi, Mihec. In tako rada te imam — — — Poglej, kako lepo črni so še moji čevlji, ki si jih ti počrnil! Če ostaneš, Mihec, ti bom vedno jaz snažila čevlje, prav lepo ti jih bom.«

Mihec je stresel z glavo.

»Pojdem in pojdem! Ko ob praznikih pridem domov, še tebi kaj prinesem. Nič mi ne bo hudega, so zadnjič obljubili stric. Tudi oče so me že silili.«

Prišla sta iz gozda na robček. Trava je zelenela tam in se je v vetru zibala. Med njo so se zibale gorske rože in so širile vonj po robu. Barbika je položila svoj uvelj šopek na travo, vzdihnila in si obrisala oči.

»Meni bo res hudo po tebi, Mihec. Ko bom sama pasla, bom vedno gledala v dolino, kje si ti.«

Šla sta zopet navkreber, molče in žalostna. Ko jima je izmed drevja prikimala domača hiša, je Barbika obstala, položila prst na usta in dehnila:

»Mihec, doma ostani!«

»Ne bodi tako sitna! Če pa nočem!«

»Mihec, tam doli te ne bodo imeli tako radi kakor doma.«

»Povsod me bodo imeli radi, da bom le priden in ubogljiv.«

»Ali tako te ne bodo imeli radi, kakor te imajo oče.«

»Ravnotako.«

»Ali pa tako kakor mati — —«

»Eh, tudi mati me včasih nimajo.«

Barbika je pomislila. Glavica se ji je še bolj povесila, prst je pritisnila na ustnico.

»Mihec, ampak tako radi te ne bodo imeli, kakor te imam jaz — —«
Mihec je zamahnil z roko.

»Kako si ti otročja, čisto otročja! Jaz pojdem!«

Barbiki je vzdrhtela brada. Obrnila se je in počasi odšla za hišo. Tam se je stisnila v kot in je tiho zajokala.

Pasijonk drugi cvet.

Mihec je šel. Oče ga je spremljal in mu je nesel culico. Mati je z Barbiko stala na pragu. Popravljala si je ruto, ravнала lase, brisala obraz s predpasnikom in kakor mimogrede potegnila tudi čez oči.

Barbika se ni mogla zdržati solz, ko je segla Mihcu v roko. Zakrila je obraz in se naslonila na steno. Ko je zopet odme knila od oči roke, sta oče in Mihec ravno izginila za grmom.

Ko je Mihec odšel, je planila jesen v gore. Zvončki so zapeli, pastir je počil z bičem, svinjka je zafrčala čez pašovnik. Ves dan so se zaletavali pastirski vriski iz hriba v hrib.

Barbika pa je hodila okrog doma, posedala in vstajala in mnogokrat položila prst na usta ter se zamislila. Ko je v popoldnevih pasla kravo in ovce, je upirala oči v pokošene pašovnike, ki so bili čudovito zlati v večernem jesenskem solncu. Ali pa je poizkušala zapeti. Jagnje se je odtrgalo od gruče ovac, zableketalo in priskakljalo k nji. Barbiki je strepetal glas kakor ubit. Oklenila se je živali okrog vratu, naslonila svojo glavo na njeno in vzdihnila:

»Ko pa Mihca ni — —«

Jagnje se je stisnilo k nji. Leglo ji je v naročje in jo gledalo s plahimi očmi.

»Mihca ni —« je šepetala Barbika.

»Ble - e - e - e —«

»Je šel — daleč, daleč — —«

Iztegnila je roko in pokazala v dolino. Jagnje pa ni gledalo za roko, ampak njo in je mežikalo z očmi.

»Jaz sem ga imela tako rada — veš!«

Stisnila je živalico k sebi in se nagnila nad njo; poljubovala jo je po belem čelu, jo božala in upirala svoje oči v njene oči. Tako je bila nagnjena nad jagnjetom in si je šepetala Mihčevo ime. In tedaj si je izmislila, da bi dala jagnjetu ime Mihec. Sama se je nasmejala tej misli.

»Hi, hi — Mihec!«

»Ble - e - e - e - e.«

»No, ti boš sedaj Mihec, ti! Ali kaj razumeš? Tebe bom jaz klicala za Mihca!«

In zopet mu je zaklicala v uho: »Mihec!« Jagnje je pritisnilo glavo k njenemu licu in je dihnilo svojo sapo v njo.

»Oh, ti Mihec, ti! Kako me ti neumno gledaš!«

Tako se je pogovarjala z njim vsak dan. Pripovedovala mu je kaj, smejala se mu je, ga vpraševala, in ker jagnje ni odgovarjalo, je tudi odgovarjala sama.

Doma je povedala materi:

»Jagnjetu sem dala ime Mihec.«

»Kako pa to?« se je začudila mati.

»Kar tako! Ker Mihca ni, mora biti pa kdo drugi Mihec.«

»Kaj si vse izmisliš!«

»Ali mislite, da bi bil Mihec hud, ko bi to vedel?«

»I, jaz ne vem! Kaj bo hud! Toda čudno je, da živali daješ svetniška imena.«

»Da bi le Mihec ne bil hud!«

Sklenila je na hrbtu roke in odšla proti hlevu. V hlevu je oče nastiljal kravi. Barbika je stopila noter, zgrabila listja in nastlala ovcam. Nato se je sklonila k jagnetu, ki je ležalo ob ovci in ga je potegnila za uho.

»Pusti ga, naj počije!« je rekel oče.

»Mihec mu pravim, oče.«

»Zakaj pa Mihec?«

»Ker našega Mihca ni več, naj bo pa ta Mihec.«

»Kako to, da mu daš od svetnika ime — pa živali! Bodi no!«

»Mora biti Mihec, ker našega ni! — O Božiču porečem našemu Mihcu, naj ostane doma. Ali bo, oče?«

»Kaj mene vprašuješ! Težko, da bi. Čemu bi tudi ostajal doma, ker mu je tam doli bolje. Saj ti takih reči ne razumeš!«

»Vseeno ga bom prosila. Meni je tako dolgčas — —«

Glava se ji je sklonila, roki sta ji ohlapno padli ob telesu. Šla je iz hleva na dvorišče, počasi stopala po dvorišču in obstala konci hiše. Tam je dvignila glavo in se zagledala v dolino. Dve solzi sta ji pripolzeli na lice in se ustavili tam. Ni jih obrisala. Globoko v prsi je šla po sapo in komaj slišno vzdihnila:

»Mihec!«

Vzdih je bil kakor hrepenenje, ki je pohitelo s hribov v dolino..

Pasijonk tretji cvet.

Ko je jesen odšla, so se razigrano pripodile snežinke. Prijele so se za roke, se privile druga k drugi in posedle po vseh gorah in dolinah. Po snegu je prigazil Božič in z njim se je prismejal domov v gore Mihec.

Barbika ga je opazila skozi okno. Pritekla je na prag, pa obstala, vteknila prst v usta, povescila glavo, v lice ji je vzplala kri. Kakor da bi se sam sveti Božič smejal skozi njene solzne oči — tako so se ji iskrile. Ko je Mihec stopil pred njo in ji podal roko, je stekla v hišo in skrila glavo materi v predpasnik.

Ko sta mu oče in mati segala v roko, je gledala nanj izza predpasnika. Vsega je premerila: kako je zrastel, kako je rdečih lic prišel domov, kako je lepo gosposko oblečen. In zdelo se ji je, da je še sam postal ves gosposki.

»Barbiki je bilo zelo dolgčas po tebi,« je pripovedovala mati.

»Kar vedno je povpraševala, kdaj prideš,« je pristavljala oče.

Mihec je stopil k Barbiki, jo prijel za roko in jo peljal k mizi. Ko je položil na mizo zavitek, ki ga je bil prinesel s seboj, ga odvezal, in ko so se pred Barbikinimi očmi pokazale v pisan papir zavite sladčice, tedaj se ji je izvil vzklik iz ust:

»Joj! Mihec, ali si to meni prinesel?«

»Komu pa! Za praznike sem ti prinesel. Kupil sem že za svoj denar. No, le vzemi; vse je tvoje!«

Vzela je, ogledovala in se čudila. Še Miklavž ji ni nikoli prinesel kaj takega. Prekladala je in vse rahlo prijemala, da bi se kaj ne zdrobilo. Potem je pa šla v vežo za materjo, jo prijala za rokav in dvignila obraz k nji.

»Mati, jaz imam Mihca res zelo rada!« —

V tistih božičnih dneh mu je vse povedala, kaj je delala, ko njega ni bilo. Peljala ga je tudi v hlev, stopila k jagnjetu in ga pocukala za volno.

»Temule sem dala ime Mihec — —«

Pogledala je izpod čela na brata, kaj bo rekel.

»Zakaj?« se je začudil Mihec.

»Ker tebe ni bilo in ker mi je bilo dolg čas. Eden mora biti Mihec doma, če ne — —«

Potegnila je jagnje na vso moč za uho, da je žalostno zableketalo. Nato ga je pa objela okrog vratu in ga milovala. Mihec jo je dolgo gledal in oko mu je žarelo.

»O, ti neumnica, ti!« je vzkliknil in je šel iz hleva.

V praznikih je bila Barbika vsa razigrana in vesela. Vsa hiša je bila polna njenega smeha in petja. »Vsaj malo bodi pri miru in nikar vedno ne poj!« jo je prosil oče. Barbika je pa stopila predenj, se razkoračila, stisnila male pesti, pa se je zasmejala in mu zavriskala na uho. Pa se je še on zasmejal, vzel pipo iz ust in rekel: »Kaj bomo počeli s tabo, če boš taka? Vsa hiša te je polna.«

Včasih je pritekla v vežo k materi in ji veselo pripovedovala: »Mihec bo ostal doma!« — »Izmišljuj si no! Ali ti je kaj rekel?« — »Nič ni rekel, a jaz vem, da bo — —«

Ko sta na večer pred Novim letom z Mihcem sama sedela za mizo in gledala v jaslice, ga je prijala za roko, vdano pogledala in ga vprašala:

»Kajne, sedaj pa ostaneš doma?«

»Oh, kaj ti pride na misel! Čez dva dni moram zopet nazaj.«

Roka ji je omahnila, trepalnice so se ji dvigale, oko se je širilo, dokler ni bilo polno solzâ.

»Če te pa jaz prosim, Mihec?«

»Vseeno. Ne ostanem!«

»Saj ti ne veš, kako te imamo doma vsi radi — — Oče, mati — — in jaz tudi — —«

»Nikar ne bodi taka!«

In potem? Še tisti sveti večer pred Novim letom je ni mogel več razveseliti. Vstala je od mize in šla v vežo. Nekaj časa je slonela ob ognjišču, nato je pa stopila na dvorišče, obstala v snegu in se zamislila. Mraz jo je tresel po životu, pa se ni zmenila zanj.

Ko se je drugi dan po prazniku Mihec pripravljaj, da odide, je Barbika zlezla v kot za peč, skrila glavo med roke in zajokala.

»Ne bodi taka!« jo je miril oče. »O Veliki noči pa Mihec zopet pride na praznike.«

Mihec je stopil na klop in ji je podal roko.

Izkušnja ga je premagala.

»O Veliki noči zopet pridem, Barbika.«

Ko sta bila z očetom komaj na oglu hiše, je pritekla Barbika za njima. Bila je gologlava, na bosih nogah je imela nataknjene materine coklje.

»V hišo pojdi! Premrazila se boš!« ji je ukazal oče.

»Samo prav malo grem z vama — do studenčka.«

»Še prehladiš se!« se je zbal oče.

Barbika je stopila k Mihcu in mu dala roko. Tako sta šla skupaj in ona je dvignila obraz k njemu in ga pogledala s solznimi očmi. Nič ni rekla, samo tako ob njem je šla in ga je spremljala.

Pri studenčku jo je oče zavrnil. Tudi Mihec ji je prigovarjal, naj steče nazaj.

»Še prav malo naj grem — do onega grma tam,« je prosila.

Do grma je še šla. Tam je obstala in gledala za Mihcem.

»Hitro pojdi nazaj za peč, da se ogreješ!« je velel oče.

Barbika se je umeknila in se skrila za grm. Skozi veje je gledala za njima. Roke in noge je imela vse premrle in lice ji je rdelo vsled mraza. Pa je še stala in gledala za Mihcem. Trepetala je po vsem životu, pa ni mislila na mraz. Čez dolgo jo je prišla iskat mati.

»Oh ti križ božji! Nič ni napravljena, pa v snegu stoji v mrazu!«

Ko je pa pogledala v Barbikine žalostne oči, jo je tiho prijela za roko in jo peljala domov.

(Konec prihodnjič.)

Sinica in šoja.

Na drevo sinička sela,
pesem lepo je zapela;
pod drevesom je strmé
človek slušal glase te.

To opazi grda šoja
in prične kričanja svoja,
da bi slušal človek njo,
ne pa drobno ptičico.

Drobna ptička peti neha,
šoja pa se ne upeha.
Človek šoja prepodi,
misel ta se mu rodi:

Še med ptiči kraljevati
hoče ta, ki zna kričati;
zraven si domišlja še,
da je glas njegov nad vse! . . .

Maksimov.

